

Hukukî Bilgiler Mecmuası

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ

Paris Hukuk Fakültesi Doctörü

AVUKAT

GAD FRANKO MILASLI

Adres : Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon : 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonmanı posta ücretile beraber 250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

HANRI ZELLİÇ VE MAHDUMU BASIMEVİ

1939

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Ayda bir neşrolunur

TETEBBÜLER

Doctrine

Hukukî fikirler: REFLEXIONS JURIDIQUES

Yayınlar : Türk Hukukçuluğu

Son zamanlarda Türk Hukuk edebiyatının bir çok eserlerle zenginlendiğini görmekle sevinç duyuyoruz. Mecmuamıza gelen birçok cildler bu faaliyetin müjdecisidir. Görmediğimiz eserler de çoktur.

Bu nüshamızda da bir kaç kitapdan bahsedeceğiz: ve en evvel Hukuk Bilgisini Yayma Cemiyetinin Fransızca olarak «Turquie» unvanı altındaki eserini okuyucularımıza takdim edeceğiz.

Kıymetli mesaisini daima takdir ve iftiharla naklettığımız cemi-yetin bu teşebbüsünden bundan evvelki nüshalarımızda bahsettik. Fransa'nın pek tanınmış âlimlerinden profesör H. Lévy-Ulmann ve profesör B. Mirkine-Guetzévitch «Milletlerin Hukukî Hayatı = La Vie Juridique des Peuples» umumî unvanı altında bir kitap serisi neşretmek gayesini takip etmişlerdir. Kast ve gaye çok ameli ve çok faydalıdır: muayyen bir memleketin hukukiyatı hakkında bir fikir edinmek ve böylece yabancılara o memleketin hukuk cebhesinden inkişafını anlatmaktır. Şimdiye kadar bu seride Belçika, Çekoslovakya, Fransa, İspanya ve İsviçre yer tutmuşdu; Yedinci mevkii - Hukuk Bilgisini Yayma Cemiyeti sayesinde - biz ihraz etmiş oluyoruz.

Bir memleketin bütün hukukî mevzuatını 400 sahifelik bir cilde sığdırmanın imkânsızlığı göze çarpar. Zaten matlup o değildir. İstenen şey umumî bir fikir vermektir. Bunun için bütün intişar eden eserlerde aynı taksimata tesadüf edilir. Evvela Ana yasa mevzuatı, sonra İdare ve Maliye teşkilâtı. Amme müessesesine karşı müdafaa usulleri; Cezai takibat; Aile, mülkiyet ve sair efrad arasındaki davalar ve nihayet Türkiyenin milletler arası münasebetleri ayrı ayrı fasıllarda anladılmışdır. Bundan evvel intişar eden eserler de müteallik oldukları memleketlerin vecibeler hukuku da tetkik edilegelmiş iken, Borçlar Kanunumuz İsviçreden muktebes olmasına ve İsviçreye tahsis edilmiş olan cildde bu bahs münderiç bulunmasına binaen bu kısım tetkik edilmemiştir.

Kitabı teşkil eden bahsleri tetkik ile tanzif edilmiş olan hukukçuların intihabında tam bir isabet vardır. Şükranlarımızı ve takdirlerimizi arz için bu zahmete katlanmış olan ve tamamilе muvaffak olmuş olan bu sayın arkadaşların isimlerini münderecat sırası ile kayd ediyoruz : Dekan profesör Ali Fuad Başgil; prof. Sıddık Sami Onar; Ticaret Vekili Cezmi Erçin; Şurayı Devlet reislerinden Saffet Tuncay; Sabık prof. Cevded Ferid Basman; prof. Hüseyin Avni Göktürk; Sabık prof. Ali Kemal Elbir; prof. Mustafa Reşid Belgesay; prof. ve rektör Cemil Bilsel. Her biri kendi ihtisası dairesinde dar bir çerçeve içinde elzem şeyleri söyleyerek bu müşkil vazifeyi ifa etmişlerdir. Sayın müellifleri tebrik eder iken ecnebilerin ellerine Türkiyenin Hukuk meydanında, diğer mütemeddin milletlerden aşağı olmadığını ispat eden güzel bir eserin intişarını temin eyleyen Hukuk Bilgisini Yayma Cemiyeti erkânını da bu tebriklere teşrik etmek bir vazifedir.

Eserin türkçeye çevirileceği de bildiriliyor; Filvaki daha ziyade ecnebiler için hazırlanmış olan ve bilmeceburiye pek mulahhas olan eserin türkçesi aynı hizmeti ifa edemeyecekse de her halde faidadan halı olmaz.

İngilterenin Harici Siyaseti

Son haftalar Hukuk edebiyatını zenginleştiren ve birbirini tevali eden eserler arasında Dr Şinasi Zihni Devrinin bu namdaki eserini de kayt etmek lâzımdır. Bu risale Bay Zihni Devri'nin Hukuk Doktorası için kaleme aldığı tezin tercümesidir. Yine Hukuk Bilgisini Yayma Kurumu tarafından basilüp yayılmışdır. Bu risalenin yayılması bir cıgır açıyor. Son senelerde bir çok münevver gençlerimiz doktorluk payesini ihraz etmişlerdir. Cümlesi bir tez kaleme aldılar ; Bu tezler türkçeye çevirilirse çok eyi olur ve genç doktorlarımızın mesaisinden memleket faidalanır.

Doktor Devrin müsaade ederse İngilterenin haricî siyaseti unvanını bir parça mubalağalı gördüğümü arz edeceğim. İngilterenin haricî siyaseti yüz sahifelik bir risalede anladılamaz. « Palmerston'un haricî siyaseti » desek maksadı ve eserin çerçevesini daha eyi anlatmış oluruz.

Filvaki mustakar olması İngiliz siyasetinin mümeyyiz vasfı olduğu malum olup Palmerston gibi bu siyasette istikbal üzerinde de muessir olmuş bir siyaset adamının rolunu istisgar etmemek icap eder ; Bu cihetten bu küçük kitap çok değerlidir ; Bu günlerde İngiliz siyasetine bir az daha nüfuz etmek isteyenler bu risaleyi okurlarsa çok faida görürler çünkü bir çok şeyler öğrenirler. Eseri yazan Doktor Devrini ve basdıran kurumu tebrik ederiz.

Boşanmanın genişledilmesi

Genç hukukçularımız arasında muhakemesinin selâmetini ve ifadesinin selâsetini takdir ettiğim doçent Dokt. Hifzi Veldanın boşanma hakkında yazdığı bir irdelden (tetebbüden) boşanmanın genişledilmesine mütedair olan bu faslını aynen iktibas ettim. [*] Bu nüshada okuyacaksınız. Bu mütalealar benim şimdiye kadar müdafaa ettiğim teze mugayir olmakla beraber iktibasdan çekinmedim ; Çünkü münakaşaların faidasına kani ve her samimî kanaata hürmetkârım.

(*) Yazıların çokluğundan gelecek nüshaya kalmıştır.

Bu güne kadar yazdığım bunce makalelerimi hatırlayan okuyucularım Bay Veldanın bu yazısındaki fikirlerinin tezlerini çürüyecek mahiyette olmadığını kolaylıkla takdir edeceklerdir.

Delil olarak, rızai tarafeyn ile boşanma talebinin pek mahdud olarak tecelli ettiğini söyleyor. Eğer, dediği gibi bu haller pek mahdud ise, söylediğimiz usulu kabul etmekte, büyük bir mahzur olmak icap eder.

İstedığımız yeniliği red için ileri sürülen en büyük sebep kocanın karı üzerinde tesir yaparak boşanmayı kabul ettirmesidir ; Bence bu mahzur varid ise, halihazırda dahi variddir. Koca karısını icbar ederek bir ihtar davasını açar, ve o yoldan maksadını tatmin eder.

Rızai tarafeynle boşanmanın aile duzenini haleldâr edeceği fikri de musip görülüyor ; Muharrir « tarafların istedikleri zaman evlenip, istedikleri zaman boşanma imkânını vermek, teemülsüz evlenmelere ve adeta muvakkat evlenmelere yol açar ve bu suretle aile mefhumunun oyuncak haline getirilmesine sebep olur » diyor. Bir kere rızai tarafeynle evlenmeği menetmek Bay Veldanın fikrinden geçmez ; İstendiği vakit boşanmada mevzuubahs olmaz ; Çünkü benim sistemimde heman vukubulan muracaat is'af edilmeyup karı kocayı beklettirmek ve bu kararlarında musir olup olmadığını anlamak icap eder ; Fakat tekrar her ikisi hakime gelüp müttefikan boşanmayı isterlerse bu dileği red için sebep olamaz.

Sonlarında getirdiği misallar, zanımce tezimi zaiflatmaz, bilâkis kuvvetlendiriyor. Taraflardan birisinin diğerine ağır mektuplar yazması, veya zevceynden birisinin diğerine zührevî hastalık aşılması hallerinde ayrıca şahid dinlemeğe mahal olmadığını söylüyorlar. İşte bu iki hadiseyi ele alalım ; Karı koca bu sebepleri mahkeme huzurunda ilân etmek istemezlerse ne yapsınlar ? Boşanmayı temin için mutlaka kocayı : «karım bana şu hakaretili mektubu göndermiş» veya karıyı : Kocam bana zührevî hastalık aşıladı demeğe mecbur etmekde hikmet varmi ? Hiç bir sebep göstermeksizin karı kocanın hakime muracaatle boşanmayı istemeleri muraccah değilmi ?

Mahkeme huzurunda ya el elem önünde hakaretle dolu mektubu ilân etmekten, zührevî hastalık vak'asını herkese bildirmekten, aile müessesesi için ve varse çocuklar için ne faide elde edilir ?

Az veya çok ihtiyatî tedbirler ile muterafik olarak tarafların talebi ile boşanmaya karar vermek akli selime en muvafık yol olduğu şöyle dursun himayesi arzu edilen aile müessesesinin menfaatına en uygun olan tarikdir.

Gad Franko Milâslı

**Puvan ve Tevhidi İctihat usulları karşısında
Hâkimlerin istiklâlî kalmıyormu ?**

ve

**Tevhidi içtihat sistemimizin
Tekkamül Merhalesi ne olmalıdır ?**

Bazı hukukcularımız tevhidi içtihat müessesesini ve hatta nakız ve tasdik adedine göre hakimlere puvan verilmesini hakimlerin istiklalına vurulmuş birer darbe telekki ederler. Gerçi hakimın üstünde yalnız kanun vardır, o yalnız kanunun emrini yerine getirmekle mükelleftir ; fakat kanunun şu aleml kevnü hadisatta vukubulmuş ve bulacak her hadise hakkında hükmünü sarîh olarak göstermesine imkân olmadığı gibi hükmünü sarîh olarak gösterdiği ahvalde bile o sarahatı bilmeyen, görmeyen veya görmek istemeyenler bulunabilir. Hakimlerin istiklali ne kadar mühim bir prensip ise kanunun tatbikatında şahsî temayül ve telekkilerin değil ancak ve yalnız kanunun hakim olması da o kadar mühim bir prensiptir ve bu prensip aynı zamanda iki türlü adalet olmaz düsturunu ortaya koyar. Filhakika insanların adalet hislerini ve adaletle olan emniyet ve itimatlarını bir dakika içinde ziri zeber etmek için tıpkı tıpkısına aynı olan iki hadise aynı mevkide olanlardan birisinin haklı çıkarıldığı halde diğerinin haksız çıkarılması kifayet eder. Bu hal cemiyetin adalet müesseselerinde